

بەردەوامىي خۇپىشانداڭەكانى ژىنا و ھېرشەكانى ئىران

14-11-2022

نووسەرەكان

زىيان رۆژھەللى

كورتە : لەكاتىدا كە خۇپىشانداڭە و ناپەزايەكانى 2022ى ئىران پىي ناوئەتە دوو مانگەي خۇي، سوپاي پاسداران لە ماوئەي كەمتر لە دوو مانگدا، بۇ جارى دووئەم لە سى شوپىنى جياوازەوئە، بە پاساوى حىزبەكانى رۆژھەللى ھېرشى كردهوئە سەر خاكى ھەريمى كوردستان. ئەمەش دواي ئەوئە ھات لە رۆژانى رابردوودا ھەريەك لە فەرماندى سوپاي پاسداران و وەزىرى ھەوالگىرى ئىران ھەپەشەيان لە چەند وئالتىكى ناوچەكە و جىھان كردبوو لەسەرئەوئەي كە بە دەستوئەردان لە خۇپىشانداڭەكان ناويان نابوو

لەكاتىڭدا كە خۇپپىشاندىن و ناپەزايىيەكانى 2022ى ئىران پىنى ناوئەتە دوو مانگەي خۇي، سوپاي پاسداران لە ماوئەي كەمتر لە دوو مانگدا، بۇ جارى دووئەم لە سى شويىنى جياوازەوئە، بە پاساوى حيزبەكانى رۇژھەلەت ھىرشى كەردەوئە سەر خاكى ھەريىمى كوردستان. ئەمەش دواي ئەوئە ھات لە رۇژانى رابردوودا ھەريەك لە فەرماندى سوپاي پاسداران و وەزىرى ھەوالگىرى ئىران ھەپەشەيان لە چەند وڵاتىكى ناوچەكە و جىھان كەردبوو لەسەرئەوئەي كە بە دەستوئەردان لە خۇپپىشاندىنەكان ناويان نابوو.

خۇپپىشاندىنەكانى ژىنا ئىدى تەنيا خۇپپىشاندىنكى ئاسايى نىيە، بەلكوو بووئە درىژخايەنتىرىن قەيرانى سىياسى لە ماوئەي 43 سالى رابردووى ئىران و حكومەتتىش تاوئەكو ئىستا نەيتوانيوئە كۇنترولى بكات. واديارە ستراتىژى سەرەكى حكومەت ئەوئەيە كە خۇپپىشاندىنەكان لەلايەك بە كارى دەوئەتەن نىشانىدات و لەلاكەي دىكەش روخسارىكى لۇكالى بوونيان بۇ وينا بكات. ئا لىزەوئەيە كە خۇپپىشاندىن و ھىرشەكان بە يەك دەبەستىرئەوئە. ھەرچەند فاكەتەرى جىجيا ھەن، بەلام ئەمە يەكەك لە گىرنگىرئەكانىيەنە و ھەر لەو چوارچىوئەيەشدا، دوينى وەفدىكى رابەرى ئىران چوئەتە بەلوچستان بۇ دىالوگ و "دلىئەوايى" و، ئەمپۇش موشەك و دروئەكانى سوپاي بە كوردستانەوئە ناوئە. بۇيە لە كار و كاردانەوئەكانىشدا زياتر تەركىزى لەسەر ئەو دوو شويئەبە!

لە بەلوچستان دىالوگ و لە كوردستان ھىرش

خۇپپىشاندىنەكان لە بەلوچستان رەنگىكى مەزھەبى گرتوئە و مەولەوى عەبدولحەمىد خەريەكە وەك سەركرەدى سونئەكانى ئىران دەردەكەوئەت كە گوتارىكى ميانەرەوئە و ئازادىخوازانەي ھەبىت. سەرەپاي ئەوئەي كە بۇخۇي حەنەفەيە، بەشەيەك لە سونئەي شافەي و پياوانى ئايىنى شارەكانى رۇژھەلەت كوردستانىش بە تايبەت مەكتەبى قورئان بالى حەسەنى ئەمىنى پىشتى دەگىرن. ھەلەبەت لەوئە ھىشتا رەنگى نەتەوئەي بەسەر خۇپپىشاندىنەكاندا زالىترە و ھەولەكانى زياتر لە 4 دەيەي رابردووى ئىران بۇ كەمپەنگ كەردنەوئەي خواستى نەتەوئەي لە كوردستان سەرىنەگرتوئەو خۇپپىشاندىنەكانى ژىنا ئەوئەيان بەھىزىر كەردەوئە. مەولەوى عەبدولحەمىد بوئەتە سەركرەدەيەك كە رۇژەف ديارى دەكات بە تايبەت دواي ئەو دۇئا بە ناوبانگەي كە بۇ ئازادى كەردى و ئەو داوايەي بۇ رىفراندۇم پىشتى خست و پاش ئەوئەي كە داواي سزادانى بكوژانى خۇپپىشاندىنەكانى كەرد، لە مەلاي مەزگەوتىكەوئە بۇ سەركرەدى بزاڤىكى سىياسى كارىگەر وەرگۇرا كە دواجار، سەرەپاي ھەمو ئەو قسە و باسانەي كە لە تەفزيوئەكانى ئىران لە دزى دەكران، وەفدىكى رابەرى ئىران چوئە سىستان و بەلوچستان و دىدارى لەگەل كەرد. لە دواي لابردي فەرماندەي ھىزى پۇلىسى سىستان و بەلوچستان، دەشئ ئەمە گىرنگىرىن پاشەكشەي دەوئەت بىت بەرامبەر ناپازى و خۇپپىشاندىنەكان.

ھەرچەند كورپى شاي ئىران لە سەرەتاكەوئە ھەولى زورى دا بۇ ئەوئەي كە وەك سەركرەدەيەكى بى ئەملاولاي رەوتى خۇپپىشاندىنەكان دەركەوئەت بەلام، پىدەچئ ئەمە سەرىنەگرتىت، چونكە سەرەپاي ھەمو شتىك، ئەو دروشمانە كەم نەبوون كە دزى گەپانەوئەي پادشايەتىن لە ئىران. واديارە ھەر لە ئىوخۇش خۇپپىشاندىنەكان لىدەر و رىكخستنى ديارىكراويان نىيە و ئەمەش كارى حكومەتى بۇ كۇنترولكىردىن سەخت كەردوئە. وەزىرى ئىتلاعاتى ئىرانىش بۇخۇي بە ويىساتى رابەرى وڵاتەكەي گوتبوو كە خۇپپىشاندىن ئەم جارە ئاسۇيىن و ئاسان نىيە لىدەرەكانىان بدۆزىنەوئە.

لە ماوئەي نىيەكى دوو مانگى رابردوودا ئەحمەدى نەژاد، زۆرىك لە مەرجەعە ئايىنەكانى شىعە، لارىجانييەكان، بەشەيەكى زۆر لە فەرماندەكانى پىشووئە سوپا، رۇحانى ، تەننەت خاتەمى و... يان بىدەنگ بوون يان تەنيا جارىك، پىشتى حكومەتيان گرتوئە و زۆرىش لەسەرى نەروىشتون. ئەمەش نىشانەيەكى روونى دوودلى ئەوانە لەو دۇخەي كە ئىستا لە ئارادايە. خۇپپىشاندىنەكان، رىفۇرمخوازانەكانى ئىرانىش كەردوئە بە دوو دەستە. بەشەيكىان سەرەتا بەجۆرىك پىشتى خۇپپىشاندىنەكانىان دەگرت، دواتر بىدەنگ بوون، بەلام بەمدوايىانە دىسان دەستەيەكى دىكەيان پىشتىگىرى لە خۇپپىشاندىنەكان دەكەن و داواي ھەلوئىستى روونى مەرجەعە دىنەيەكان دەكەن. ھەندىكەيان داوايان كەردوئە حكومەت رىفۇرم بكات و داواي لىيوردينىش لە خۇپپىشاندىنەكان بكات. [بەياننامەي](#) ئەم دوايىيە ئىسلاخ تەلەبەكان سەرەپاي ئەوئەي كە ھەولى داوئە بۇ ئەوئەي رووى دىالوگى لەگەل حكومەت بىت و خۇي وەك ئەدرىسى چارەسەركردى كىشەكان پىشانىدات، ويستووئەنە شىش بسووتىننە كەباب. باسى جەماوئەرى بوونى ناپەزايى و خۇپپىشاندىنەكانى ئىرانىشيان كەردوئە. حكومەتتىش ھەر لەسەر بۇچوونى خۇيەتى و سوورە لەسەر ئەوئەي كە خۇپپىشاندىنەكان وەك كارى دەرەكى ناوبىت و چەندىن جارىش ھەپەشەي تۆلەسەندەوئەي كەردوئە. ديارە بەردەوام لە مىديكانى نىيە حكومەتتىشەوئە ھەريىمى كوردستان لە رىزى ئەو شويئە دەرەكەيىانەي ھەژمار دەكەن كە بە گوتەي خۇيان دەست لە خۇپپىشاندىنەكان وەردەدەن.

خالىكى گىرنگ لىزەدا ئەوئەيە كە لەدواي ئاشكرابوونى ھەلوئىستى ئىران بۇ پىشتىوانى رووسيا لە شەرى ئۆكرائىنا، خەريەكە وەرچەرخانىكىش

له هه‌لۆیستی ئه‌وروپا و ئه‌مریکا سه‌بارهت به‌ خۆپیشانده‌كان دروست ده‌ییت. ئه‌لمانیا جه‌خت له‌ سزادانی زیاتری به‌رپرسیانی ئێران ده‌کات و پێده‌چێت فهره‌نساش له‌ گه‌ل ئۆپۆزیسیۆن دانیشییت و خوازیاری هه‌مان ئه‌و رۆله‌ی زیاتر له‌ 4 ده‌یه‌ی پێش ئیستای خۆی بێت که‌ له‌ گۆرانی رژیمی پێشوو ئێراندا گێرابوو. ئازهریابجان بۆ جاری به‌که‌م به‌ ئاشکرا باسی مافی ئازهریه‌کان له‌ ئێران ده‌کات و ئیلهام عه‌لییف گوتویه‌تی "مافی ئازهریه‌کان له‌ هه‌ر شوێنێک بێ خه‌می ئیمه‌یه". هاوکات له‌گه‌ل ئه‌وانه‌شدا، گه‌رانه‌وه‌ی نه‌تانیاوه‌ له‌ ئیسرائیل و، ساردبوونی ئه‌مریکا له‌ رێککه‌وتنی ئه‌تۆمی و گۆینه‌دانی سه‌عوديه به‌و هه‌ره‌شانه‌ی که‌ تاران لێی ده‌کات له‌ ریزی ئه‌و فاکته‌ره‌ ده‌ره‌کیانه‌ن که‌ واده‌که‌ن حکومه‌تی تاران جاریکی دیکه‌ خواستی پێشاندانی توانای سه‌ربازی خۆی هه‌ییت. هه‌له‌به‌ت به‌هۆی ئه‌و پالێشتیه‌ی که‌ ئه‌مریکا بۆ پاراستنی هاوچه‌له‌یه‌مانه‌کانی دووپاتی کردۆته‌وه‌، پێده‌چێت کاریکی ئاسان نه‌بێت بۆ ئێران لانیکه‌م سه‌ره‌تا هیرش بکاته‌ سه‌ر سه‌عوديه. فرۆکه‌ی بی 52 ئه‌مریکا به‌مدواییانه‌ له‌ ناوچه‌که‌ سووڤاونه‌ته‌وه‌ و فهرمانده‌ی سوپای پاسدارانی ئێرانی گوتویه‌تی "دوژمنانمان، گوتویه‌یه‌ لێمان مه‌ده‌ن" بۆیه‌ باشتترین شوێن بۆ ئه‌وان تاوه‌کو هیرش بکه‌نه‌ سه‌ری و توانای خۆیان پێشاندنه‌، وه‌ک زۆرجاری دیکه‌ش هه‌ر هه‌ریمی کوردستان بوو.

دوو مانگ خۆپیشانده‌انی به‌رده‌وام

له‌ماوه‌ی دوو مانگی رابردوودا لانیکه‌م له‌ 80 شار و شارۆچکه‌ی گه‌وره‌ و بچووک ئێران دا خۆپیشانده‌ان کراوه‌ و له‌ 25 دانه‌یاندایه‌ رۆژان خۆپیشانده‌ان کراون. به‌ پێی ریزه‌بنده‌ی، سه‌نه‌ نزیکه‌ی دوو مانگ، تاران به‌ 32 رۆژ، ئیسفهان 18، مه‌شه‌هد 14، سه‌قز 14، شیراز 10، ره‌شت و زاهایدنیش به‌ 9 رۆژه‌ له‌و شوێنه‌ن که‌ زۆترین جار خۆپیشانده‌انیان تێدا کراوه‌. به‌پێی ئه‌و ئامارانه‌ی کۆمان کردوونه‌ته‌وه‌، لانیکه‌م له‌ 36 رۆژی ئه‌و دوو مانگه‌دا، هه‌ر جاره‌وه‌ خۆپیشانده‌ان له‌ زیاتر له‌ 10 شوێنی جیاگی ئێران کراوه‌. کۆتاییه‌کانی سێپته‌مه‌به‌ر، ناوه‌راست و کۆتایی ئۆکتۆبه‌ر له‌ گه‌رمترین و به‌ربڵاوترین رۆژانی خۆپیشانده‌ان بوون له‌ ئێران، به‌ جۆری که‌ له‌ 26 ئۆکتۆبه‌ردا له‌ زیاتر له‌ 40 شارو شارۆچکه‌ی جیاوازی ئێران خۆپیشانده‌ان کراون.

له‌ رۆژانی سه‌ره‌تا و کۆتاییه‌کانی ئه‌و دوو مانگه‌دا، خۆپیشانده‌انه‌کان زیاتر له‌ ناوچه‌کانی کوردستان و به‌لوچستان چڕبوونه‌ته‌وه‌ و خۆپیشانده‌انی باقی ناوچه‌کانی دیکه‌ش زیاتر له‌ مانگی ئۆکتۆبه‌ردا بوون. له‌ رۆژه‌لاتی کوردستان به‌ نزیکه‌ی هه‌موو رۆژیک و له‌ به‌لوچستانیش هه‌موو هه‌ینییه‌ک رووداوی گرنگی تایبه‌ت به‌ خۆپیشانده‌انه‌کان رووده‌ده‌ن. هه‌له‌به‌ت کاردانه‌وه‌کانی حکومه‌تی زیاتر له‌م دوو شوێنه‌ به‌رجه‌سته‌ ده‌کرێنه‌وه‌ و، له‌وانه‌یه‌ هۆکاریکی ئه‌مه‌ش بۆ ئه‌وه‌ بێت که‌ حکومه‌ت بێ مه‌یل نه‌بێت بۆ ئه‌وه‌ی خۆپیشانده‌ان و رووداوه‌کانی ئه‌و شوێنه‌ ده‌ربخات تا رووخساریکی لۆکالی و، ئه‌تنی یان مه‌زه‌به‌ییان پێدات. به‌لام له‌وانه‌یه‌ ئه‌مه‌ تاوه‌کو ئیستا سه‌ری نه‌گرته‌ییت، چونکه‌ شاره‌کانی تاران و که‌ره‌ج و مه‌شه‌هد و ئیسفهانیش به‌رده‌وام ناره‌زاییان تێدا بووه‌ ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر له‌رووی جه‌ماوه‌ریشه‌وه‌ هه‌موو کات فراوان نه‌بووبن.

کۆتایی

سوپای پاسداران له‌ دوا‌ی هیرشه‌که‌ی 28 سێپته‌مه‌به‌ری 2022 که‌ به‌ ده‌یان درۆن و موشه‌که‌وه‌ کردیه‌ سه‌ر هه‌ریمی کوردستان، باسی "راگرتنی مه‌رجداری" هیرشه‌کانی کردبوو. هه‌رچه‌ند له‌ دوا‌ی هیرشه‌کان، پێشمه‌رگه‌ی حیزبه‌کانی رۆژه‌لاتی کوردستان، لانیکه‌م له‌ چوار خالی نزیکی سنوور نه‌ماون که‌ ئێران پێیان هه‌ستیار بوو، به‌لام سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش، جاریکی دیکه‌ هیرشی کردوه‌. پێده‌چێت ئه‌مه‌ش نه‌ک ته‌نیا له‌به‌ر بابته‌ی مانه‌وه‌ی حیزبه‌کان له‌ هه‌ریمی کوردستان بووبێت که‌ زیاتر له‌ چه‌ندین ده‌یه‌ لێی بێده‌نگ بووه‌ و له‌گه‌لی هه‌لی کردووه‌، به‌لکوو له‌به‌ر به‌رده‌وامی خۆپیشانده‌انه‌کان، گۆرانی هه‌لۆیستی به‌شیک له‌ وڵاتان به‌رامبه‌ر خۆپیشانده‌انه‌کان و، خواستی حکومه‌ت بۆ لۆکالی پێشاندانی خۆپیشانده‌انه‌که‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی گرته‌ییت.